

Alfons el Magnànim, un rei que va tenir clar que el català era la llengua de la cort

Autor: Jordi Camps i Linnell
Data de publicació: 14-10-2024

Com a apassionat a la història que és, el professor de llengua i literatura catalana i membre de l'Institut d'Estudis Gironins Josep Brugada va creure necessari “fer justícia” a una de les figures més grans de la nostra història, Alfons el Magnànim.

Després d'elaborar un concís estudi sobre Joanot Martorell, Brugada s'ha embarcat a estudiar a fons el personatge per aportar una monografia en català d'aquest destacat monarca que va morir fa 566 anys, perquè, com remarca, encara que s'ha investigat molt, no hi havia cap bibliografia en llengua catalana i assequible per al públic en general, amb l'excepció dels assajos elaborats per Vicens Vives i Santiago Sobrequès.

Coneixedor que els Trastàmara han estat i són figures “incòmodes” per a la historiografia catalana, com destaca en el pròleg i s'esplaia quan l'entrevistem, a aquest monarca de la corona catalanoaragonesa se li poden fer molts retrets per les seves accions, gestes i obra de govern, però no s'estalvia adjectius elogiosos com ara que va ser un rei “certament atrevit, enèrgic, astut, tenaç, imparablement ambiciós, elegant, apassionat i molt culte”. Per aquesta raó i tantes altres que explica, com ara el fet que, a diferència d'altres Trastàmara, ell sempre va tenir clar que la llengua oficial de la cort era la catalana, a Alfons el Magnànim se li havia de fer una monografia amb rigor. Per això la publicació d'aquest llibre, titulat Alfons el Magnànim (1396-1458). Tres corones per a un rei (Editorial Base).

Alfons, que havia nascut a Medina del Campo (Castella) l'any 1396, era el fill primogènit i hereu de Ferran d'Antequera, el primer sobirà catalanoaragonès de la dinastia Trastàmara. Va haver d'assumir el tron als vint anys, després de la prematura mort del seu pare (1416) causada per una afecció renal. Alfons que, a banda de les gestes militars, transcendiria com el primer sobirà renaixentista de la Corona d'Aragó, va ser el gran exponent de l'expansió catalana pel Mediterrani. Catalana? Com recorda Brugada, va ser tanta la seva petja que, per als napolitans, tota la cort –amb una confluència de diplomàtics, secretaris, artistes, arquitectes, traductors...– “per a ells, tots eren catalans”.

Dit això, com explica, Alfons no va començar amb bon peu i va tenir “una relliscada política” quan va entrar al Consell de Cent a Barcelona i el primer discurs “aquell estranger va i el fa en aragonès”. “Segurament, això li ho fan veure. Tot i ser un Trastàmara (per tant, la seva llengua era la castellana), a partir d’aquell moment escriurà o, millor dit, farà escriure totes les cartes en català.” Brugada detalla que Maria de Castella, la seva muller, que esdevé lloctinent quan Alfons marxa a expandir el territori, arribarà a escriure fins a 1.200 missives, com ell mateix ha comprovat a partir d’una tesis doctoral que ho recull. “Res a veure amb els seus successors, Ferran II i Isabel, que de catòlics no en tenien res, però sí que destacaven per ser molt anticatalans”, rebla l’historiador.

Aquesta és una biografia completa, amb pèls i senyals, amb cartes, missives i textos de cròniques, escrita abans que edicions Sidillà traduís al català la biografia referencial d’Alan Ryder sobre Alfons el Magnànim. No menys ingent, la de Brugada amplia molts aspectes coixos o pels quals, simplement, l’historiador anglosaxó va passar de puntetes ara fa 40 anys, entre els quals destaca, per exemple, la relació amb el pintor valencià Jacomart i amb els ducs de Borgonya, les reformes arquitectòniques de castell Nou de Nàpols, la croada contra els turcs, el contingut de la biblioteca i les aventures amoroses com la que va tenir amb Lucrezia d’Alagno, que és d’allò més novel·lesca. Molt material per satisfer les ànsies de tot amant de la història, la nostra en aquest cas, i escrita en català.

Jordi Camps i Linnell

Podeu accedir a l'article original a través del següent enllaç:

<https://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2395259-alfons-el-magnanim-un-rei-que-va-tenir-clar-que-el-catala-era-la-llengua-de-la-cort.html>